

Iz naše 5 1938/39 doline

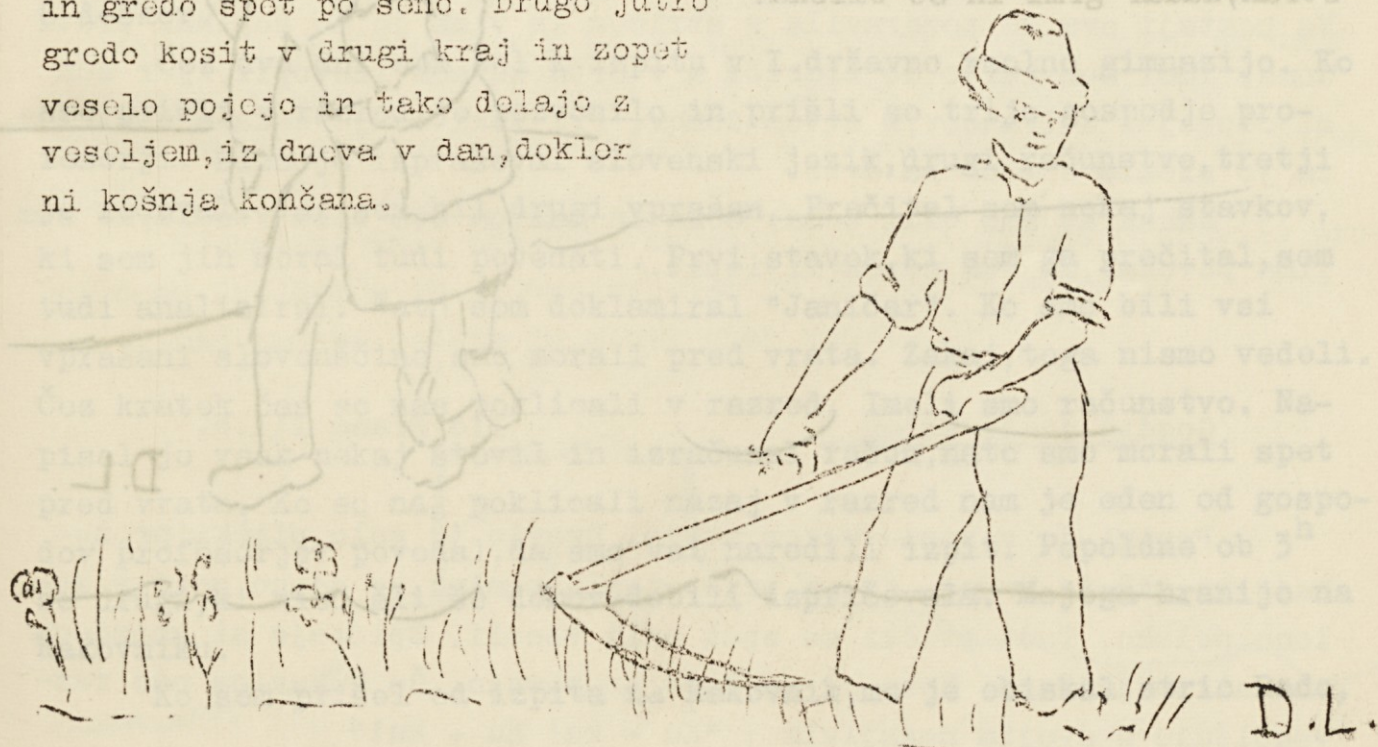
Izdaja Podmladek Rdečega križa v Sodražici

Lete IV.

Košnja.

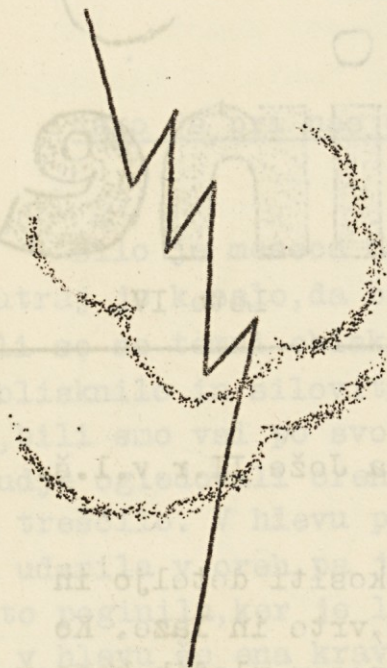
Štupica Jože II.r.v.l.š.

V začetku meseca junija pričnejo ljudje kositi deteljo in bilnico. Ko se bliža mesec koncu, pokose logve, vrte in laze. Ko kose veselo švigajo in pojo, se glasi lepa pesem mladih koscev, ki se veselo lopega jutra in sonca daleč naokoli. Vmes odmeva kladi-vo, ko kosci klepljojo koso. Ostro nabrušene kose se lepo svetijo v jutranjem soncu, da se odbijajo sončni žarki in se vidi kakor bi se vila srebrna koča med travo. Trava pada. Ko jo kosci pokose, jo razmešajo in puste na soncu, da uvene. Kmalu pridejo ženske, ki jo obračajo in suše. Končno jo denejo v ograbek okoli voza in jo spravi-jo domov. Doma voz hitro izprazniijo in grede spot po seno. Drugo jutro grede kositi v drugi kraj in zopet veselo pojojo in tako delajo z veseljem, iz dneva v dan, dokler ni košnja končana.

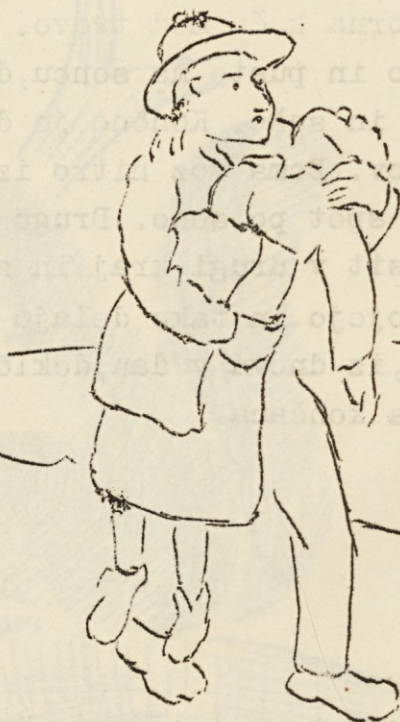
Kako je treščilo v sosedovo hišo.

Okoren Jože I.r.v.l.š.

Bilo je leta 1927. tisti dan pred Velikim Šmarnom. Proti večeru se je začelo močno temniti, pretila je huda nevihta. Kmalu nato je začelo močno bliskati in grmeti. Kar se je grozno zabliskalo, da je bilo vse v svetlobi in - treščilo je v sosedovo hišo. Strela je šinila skozi dimnik v kuhinjo, kjer je ravno gospodinja kuhala večerjo na štedilniku. Gospodinjo je ranilo po nogah in onesvestila se je. Nato je švignila strela navzdol v hlev in ubila konja. Razrušila je tudi streho. Hvala Bogu, da ni bila strela ognjena in da ni bilo še kako hujše nesreče. Naš oče so bili prvi na kraju nesreče in so nesli onesveščeno gospodinjo ven v sosedov skedenj, da so jo spravili k zavesti. Grozno

smo se ustrašili in vsa vas se je zbrala na kraju nesreče. Tudi naša hiša se je zelo potresla in dobila precej razpok na zidu. Bil sem še majhen, a to mi bo ostalo v neizbrisnem spominu. Še danes me je strah, kadar grmi in se bliska.

D.L.

Izpit v Ljubljani.

Ličen Zmago.

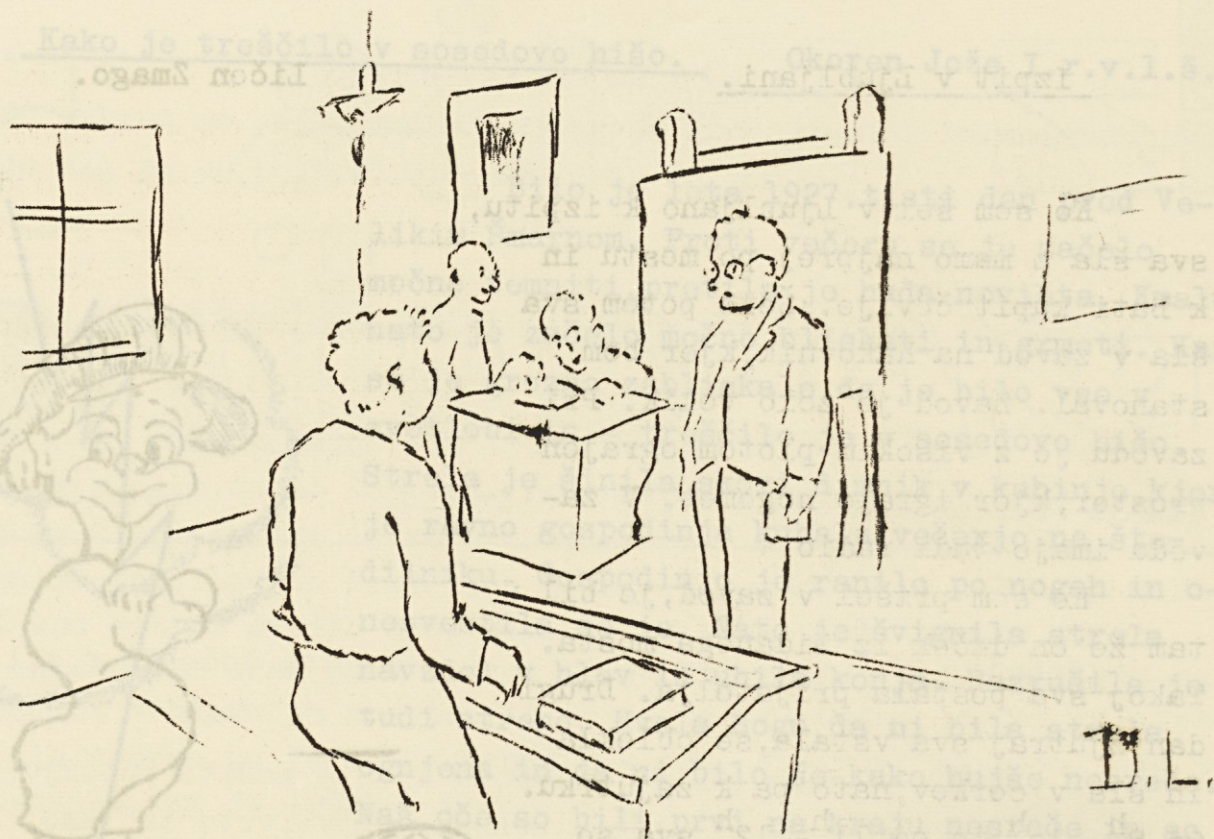
Ko sem šel v Ljubljano k izpitu, sva šla z mano najprej po mestu in k Bati kupit čevlje. Šele potem sva šla v zavod na Rakovnik, kjer bom stanoval. Zavod je zelo velik. Pri zavodu je z visokim plotom ograjen prostor, kjer igrajo nogomet. V zavodu imajo tudi radio.

Ko sem prišel v zavod, je bil tam že en deček iz Zidanega mosta. Takoj sva postala prijatelja. Drugi dan zjutraj sva vstala, se oblekla in šla v cerkev, nato pa k zajutрку. Od 8^h - 10^h in od 11^h - 12^h sva se učila. Ob 10^h sva dobila kruh, ob 12^h pa kosilo. Po kosilu sva se nekaj časa igrala in skakala, od 3^h - 4^h sva se zopet učila kakor tudi po malici. Pred večerjo, ki je bila ob 7^h in po večerji je čas za razvedrilo, nato pa počitek. Ko smo legli v posteljo, smo morali biti prav tiho. Drugi dan je prišlo še 6 dečkov.

Čez dva dni sem šel k izpitu v I. državno realno gimnazijo. Ko smo prišli v razred, je pozvonilo in prišli so trije gospodje profesorji. Eden je izpraševal slovenski jezik, drugi računstvo, tretji je ređoval. Jaz sem bil drugi vprašan. Prečital sem nekaj stavkov, ki sem jih moral tudi povedati. Prvi stavek, ki sem ga prečital, sem tudi analiziral. Nato sem deklamiral "Janičar". Ko smo bili vsi vprašani slovenščino, smo morali pred vrata. Zakaj, tega nismo vedeli. Čez kratek čas so nas poklicali v razred. Imeli smo računstvo. Napisal je vsak nekaj števil in izračunal račun, nato smo morali spet pred vrata. Ko so nas poklicali nazaj v razred nam je eden od gospodov profesorjev povedal, da smo vsi naredili izpit. Popoldne ob 3^h so drugi, ki niso šli še domov, dobili izpričevala. Mojega hranijo na Rakovniku.

Ko sem prišel od izpita na Rakovnik, me je obiskal stric Rado,

ki me je povabil v mesto. V Daj - damu mi je kupil sladoled^a in peciva. Potem sva šla v park Tivoli. Tam je sedelo mnogo ljudi po klopeh, midva sva se rajši izprehajala. Ptički so tam v parku zelo domači. Ko sem vzel košček kruha iz žepa, so prileteli ptički prav k meni, da sem se kar čudil. Ko sem hotel enega prijeti, mi je pa ušel. Malo dalje sva videla v ribnikih lepe rdeče ribice.

Ko je bila 12.ura, sva šla s stricem na Rakovnik h kosilu. Po kosilu me je stric spremil na vlak. Mimogrede mi je kupil češenj. Na postaji sva se pozdravila s stricem in vlak je že sopihal proti domu. Imel sem karto do Žlebiča a v Ortnoku sem izstopil, kjer sem se odpeljal z Ivančevim avtom domov. Pri Roki me je čakala sestra, in je zlezla k meni na avto.

Naenkrat smo bili doma. Očka in mamica sta bila vesela, ko sem jima povedal, da sem napravil izpit.

Gozdič je že zelen.

Ilc Franc III.b.

Pozimi je v gozdu kakor mrtvo. Drevje je golo, ptički prezebajo in iščejo hrane. Ko pa pride topla pomlad, se odene gozd v zeleno obleko. Tudi ptički so spet bolj veseli. Spletajo si gnezdeca in valijo jajčeca. Vmes si pa lepo prepovajo. Še kukavica nas razveseljuje s svojim nagajivim : "Ku - ku! Ku - ku!"

Kako lepo je spomladi v gozdu! Tu in tam se med zelenjem beli cvetoča češnja. Zasadili so jo ptički, ki raznašajo češnjeve koščice po gozdu. Ko bodo zrele, se bodo pa gostili z njimi.

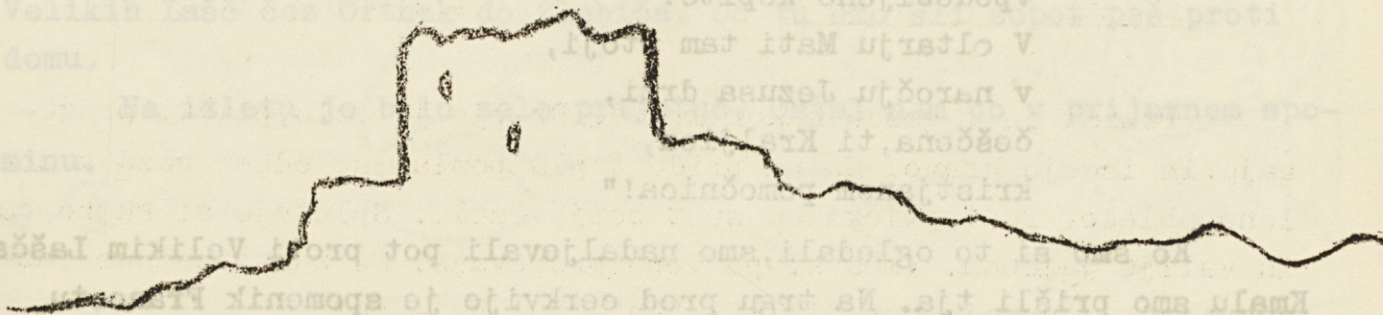
Izlet na Ortneški grad.

Levstek Lado IV.r.o.š.

Z veseljem sem pričakoval dneva, ko pojdemo na izlet. Dan je bil lep. Ob 9. zjutraj smo šli iz Sodražice čez Sinovico, Hudi konec proti Ortneškemu gradu. Že od daleč smo zagledali sive razvaline gradu. Nižje je pa kapelica posvečena sv. Juriju. V tej kapelici so grobnice ortneških graščakov. V razvalinah je dosti zgodovine. Podložniki so morali sezidati ta grad, opravljati tlako in dajati desetino. V prejšnjih časih, ko so hodili Turki v naše kraje, so se v tem gradu hrabro branili proti njim, tako, da še pregovor pravi: "Če ne bi bilo Ortneškega gradiča in Matečega klančiča, bi šel Turek križem svet."

Ko smo se malo odpočili in malo založili, smo se odpravili proti domu čez Hojče in Sv. Gregor. Tam je bil zopet odmor.

Dan našega izleta je minil prav veselo.

Naš izlet.

Urh Milena I.v.l.š.

Že nekaj dni smo se pogovarjali, kam pojdemo na izlet. Nekaj časa smo premišljevali, končno smo se odločili, da pojdemo v Velike Lašče in na Turjak. Zelo nestrpno smo čakali tistega dne. Končno je napočil.

Tedaj sem zgodaj vstala in se hitro opravila. Šli smo ob šestih zjutraj najprej čez Sv. Gregor, kjer smo videli na majhni šoli spominsko ploščo velikega slovenskega moža dr. J. E. Kreka, čigar mati so

bili doma od Ošterjevih iz Sodražice. Nato čez Malo in Veliko Slevi - co. Na Veliki Slevici smo videli starinsko cerkev, na pragu je znamenje kopita in biča iz turških časov, ko je hotel Turek s konjem v cerkev, pa je obstal in ni mogel naprej. Vse to je opisal v posmi "Turki na Slevici" pesnik Josip Stritar, ki pravi:

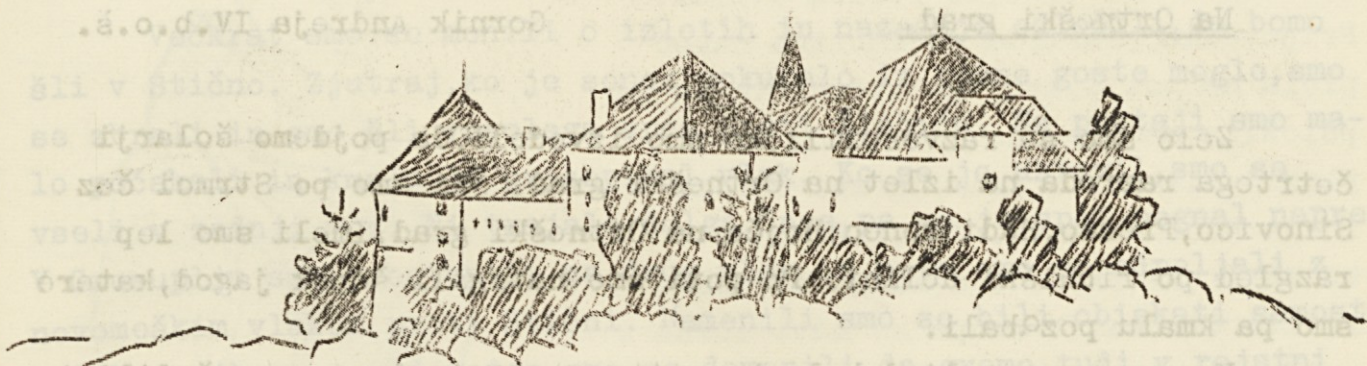
"Še dandanašnji priča vam
to zgodbo čudovito
za pragom v kamen konjsko tam
vpodobljeno kopito.
V oltarju Mati tam stoji,
v naročju Jezusa drži,
češčena, ti Kraljica,
kristjanom pomočnica!"

Ko smo si to ogledali, smo nadaljevali pot proti Velikim Laščam. Kmalu smo prišli tja. Na trgu pred cerkvijo je spomenik Francetu

Levstiku. V Laščah smo videli trgovine, več gostiln, mlekarno, sodnijo, šolo itd.

Nedaleč od Velikih Lašč je Podsmreka, rojstni kraj Josipa Stritarja in Retje, rojstni kraj Franceta Levstika. Nato smo šli dalje proti Turjaku. Pot nas je vodila čez Rašico, kjer se je rodil Primož Trubar. V dveh urah smo dospeli do Turjaka.

Grad stoji na hribčku. Star je 300 let. Znan je iz turških časov in dobe Primoža Trubarja. Okrog gradu so stare in debele lipo in klopi, kamor smo se vsedli. Gospodična učiteljica so šli v grad prosit, če si gremo lahko ogledat notranjost gradu. Malo smo počakali, potem nas je prišel iskat neki gospod. Peljal nas je najprej v luteransko kapelico, kjer je nekdaž pridigoval Juriž Dalmatin. Takoj nad vhodom v kapelico je odprtina, kjer je bil zazidan Dalmatin, ker so ga preganjali, pa so ga tukaj skrili. Potem smo šli gledat ječe.

Še so zelo globoke, čeprav so jih že precej zasuli. Nazačnje, ko smo si vse ogledali, so nam pokazali še glavi dveh junakov, Herbarta Turjaškega in Fridorika Višnjegorskega, ki sta padla v bitki pri Budačkem in so njih glave potem odkupili Turjačani.

Nato smo odšli. Ustavili smo se še pred trgovino in gostilno, kjer smo počivali. Na postajo smo šli skozi Male Lašče. Na postaji smo čakali na vlak, ki je kamlu prišel. Hitro smo šli gor. Nekateri so sedeli, drugi smo stali ob oknu. Peljali smo se dve postaji: od Velikih Lašč čez Ortnek do Žlebiča. Od tu smo šli zopet peš proti domu.

Na izletu je bilo zelo prijetno. Ostal nam bo v prijaznem spominu.

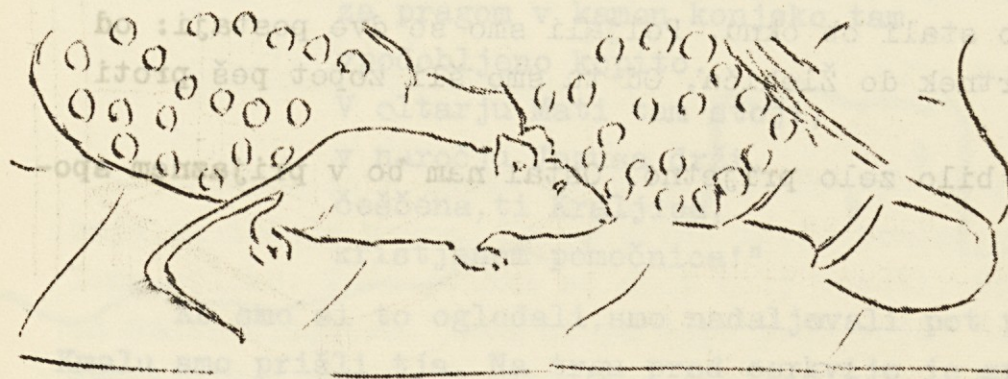
D.L.

Na Ortneški grad.

Gornik Andreja IV.b.o.š.

Zelo smo se razveselili, ko smo izvedeli, da pojdemo šolarji četrtega razreda na izlet na Ortneški grad. Šli smo po Strmci čez Sinovico, Presko, Hudi konec, Hojče na Ortneški grad. Imeli smo lep razgled po ribniški dolini. Po poti smo natrgali šopek jagod, katere smo pa kmalu pozobali.

Ko smo opazovali debele kamenite stene gradu, smo se čudili in vprašali gospodično, kdo je speljal toliko kamenja na ta hrib. Gospodična so nam razložili, da so speljali kamen in vse drugo s svojo živino tedanji kmetje. In kaj vse so morali kmetje delati za tujerodne graščake! Opravljati tlako, dajati desetino. Kdor se jim je upiral, so ga vrgli v ječo. V teh ječah so bili kmetom najbolj nadležne ogabne miši in podgane, ki so lazile po človeku ponoči in podnevi. V takih ječah je umrlo dosti slovenskih kmetov od groze in glada.

D.L.

Ko so se kmotje začeli upirati, ker jim je bilo dovolj nemškega nasilja, so se začeli graščaki odpravljati iz naših krajev.

Od razvalin smo šli do cerkvice sv. Jurija, kjer leže Ortneški gospodje. Posekli smo okoli kapelice in použili našo popotnico. Nekaj časa smo se še razgovarjali, peli, poslušali lepo pravljico o Trnulčici, nato pa smo se dvignili na pot proti domu.

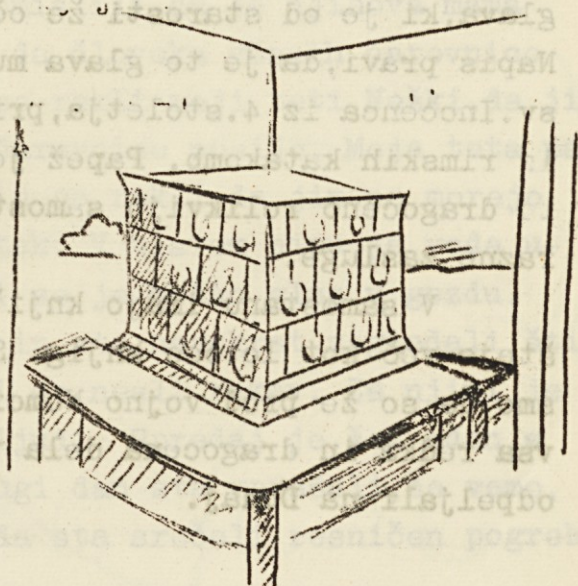
Domov smo šli počasi čez Hojče, Graben, Sveti Gregor. Tu smo se zazrli v spominsko ploščo našega velikega rodoljuba dr. J. E. Kreka. Po kratkem odmoru smo šli v cerkev, kjer smo zapeli lepe, pobožne pesmice. Nato smo se vzdignili na že trudne noge, premagali še zadnji del naše poti čez Brinožec, Črnee in Mlake ter prispeli domov.

Naš izlet.

Okoren Jože I. r. v. l. š.

Večkrat smo se menili o izletih in nazadnje odločili, da bomo šli v Stično. Zjutraj, ko je sonce pokukalo iz temne goste megle, smo se zbrali in smo šli veselega srca proti Žlebiču. Na postaji smo malo počakali in kmalu je prisopihal vlak. Ko se je ustavil, smo se vseli v zadnji voz. Ni trajalo dolgo časa, pa se je spet pognal naprej. V Grosuplju smo prestopili na drug vlak in nato smo se odpeljali z novomeškim vlakom proti Stični. Namenili smo se bili obiskati samostan belih menihov. A med potjo smo se domenili, da gremo tudi v rojstni kraj Josipa Jurčiča. V Stični smo izstopili in se napotili po gozdni poti tja, koder je hodila nekdanja Jurčičeva noga. Ob gozdni poti smo nabirali zrele rdeče jagode in si gasili žejo. Gospodična učiteljica so nas spomnili, da sta tu postopala desetletni brat in Krjavelj.

Na Jurčičevi rojstni hiši na Muljavi je vzdignjena spominska plošča. Bili smo tudi v Jurčičevi sobi, v njej smo videli še tisto staro kmečko peč, na kateri je kot deček poslušal pravljice in pripovedke, ki mu jih je pripovedoval ded v zapečku. Pred hišo stoji še ona stara tepka, v čigar senci je pisatelj večkrat počival, pod njo pa kamenita miza, na kateri smo se podpisali v spominsko knjigo. Malo pred poldnem smo šli po isti poti nazaj na postajo. Tam smo obedovali, kar smo prinesli

s seboj. Ko smo se malo odpočili, smo odšli med velikimi njivami do samostana. Podoben je gradu, saj je pravzaprav bil v starih časih, ko je stalo pred njim veliko mesto, ki je izginilo.

Pred leti je samostan slavil svojo 800 letnico. Družba sv. Mohorja je izdala ta leta povest "Beli menihi".

Večkrat so Turki napadli samostan, tudi razdejali so ga, dokler ga niso utrdili z jarki in zidovjem.

Sprejeli so nas lepo. Mlad, prijazen menih nam je pokazal vse, kar nas je zanimalo. V parku smo videli sončno uro. Ko so nam tam vse razkazali, smo šli v cerkev, ki je zelo lepa in velika. V njej so imeli tisti čas patri molitve. Gledat smo šli mrtvega meniha, ki je ležal v rakvi. Pod cerkvijo leže pokopani opatje, njihovih grbi krase stene in strop. Poleg glavnega oltarja smo videli vzdano v steno zvito kačo, ki požira otroka. Pripovedka pravi, da je kmetica nekoč plela na polju, svojega otročička pa je položila med brazde. Od nekod se priplazi velikanska kača, ugrabi otroka in ga hoče odnesti. Ko sliši mati vekanje brž prihiti, a zaman poizkuša rešiti otroka. V obupu se mati obrne z molitvijo do Matere božje in glej - otročiček pade iz kačinega žrela - kača pa zbeži.

V cerkvi smo videli ščit Turjačanov. V stranskem oltarju je v stekleni skrinji shranjena mrtvaška glava, ki je od starosti že očrnola. Napis pravi, da je to glava mučenca sv. Inocenca iz 4. stoletja, prinesena iz rimskih katakomb. Papež je podaril to dragoceno relikvijo samostanu za razne zasluge.

V samostanu imajo knjižnico, ki šteje več kot 10.000 knjig. Slišali smo, da so že pred vojno Nemci pobrali vsa redka in dragocena dela ter jih odpeljali na Dunaj.

Ogledali smo si tudi lepo gospodarstvo. Menihi so si zgradili sirarno in njihov dobri sir je znan daleč naokrog. Tudi mi smo si kupili tega izvrstnega sira. Delavnice so zelo čiste. Pravijo, da porabijo na dan po 3000 litrov mleka, iz katerega napravijo nekako 270 kg sira. Ker rabijo toliko mleka, imajo tudi velikanske hleve, kjer rede lepo živino. V samostanu je tudi tovarna za mesne izdelke. Tam na polju imajo pa izgajališče rib - postrvi - rede jih eno leto, potem jih pa oddajo državnemu ribniku v Bohinjski Bistrici. Za 60.000 rib je bilo treba v 1 letu mesa štiridesetih konj.

Ko smo si vse ogledali, smo se zahvalili in se veselo vrnili na postajo. Kmalu smo se vsedli na vlak in se pripeljali do Žlebiča in šli nato domov. Tako nam je minil težko zaželeni izlet, na katerega se bom z veseljem spominjali še na stare dni.

O strahu.

Lavrič Anton III.b.

Nekega jesenskega dne, ko je dozorel kostanj, so ga šli moja teta prodajat. Pridružila se jim je še sosedova teta. Šli sta navsezgodaj skozi temen gozd. Ko sta prodali kostanj, je bil pozen mrak. Čez noč so šli teta k svojim sorodnikom na Studenec k Pikčevim. Zjutraj sta se zgodaj vračali domov. Pot jih je vodila po stezi. Naenkrat je pred njimi nastalo jezero. Obe sta se bali in sta se zopet vrnili. Mislili sta, da sta pot zgrešili. Pa je bila prava pot. Šli sta zopet naprej in sta prišli zopet do jezera. Voda je glasno šumela in je bila vsa zelena. Sosedova teta Ančka so se domislili, da je njihova mama pripovedovala, da človeka včasih čarovnice nosijo. Zato so rekli moji teti Nežki, da jih sedaj gotovo čarovnice nosijo. Moja teta pa se niso bali in so rekli, da jim ne morejo nič, ker je petek. V tistem hipu je voda usahnila. Začul se je močan glas v gozdu.

Šli sta dalje in sta naenkrat zagledali štiri pogrebce, ki so nesli rakev. Za njimi je šlo še dosti ljudi. Spredej je šel eden s svetiljko. Drugi dan sta vprašali, če vemo, kdo je umrl v Podklancu. Mislili sta, da sta srečali resničen pogreb, pa se jih le čarovnice nosile.

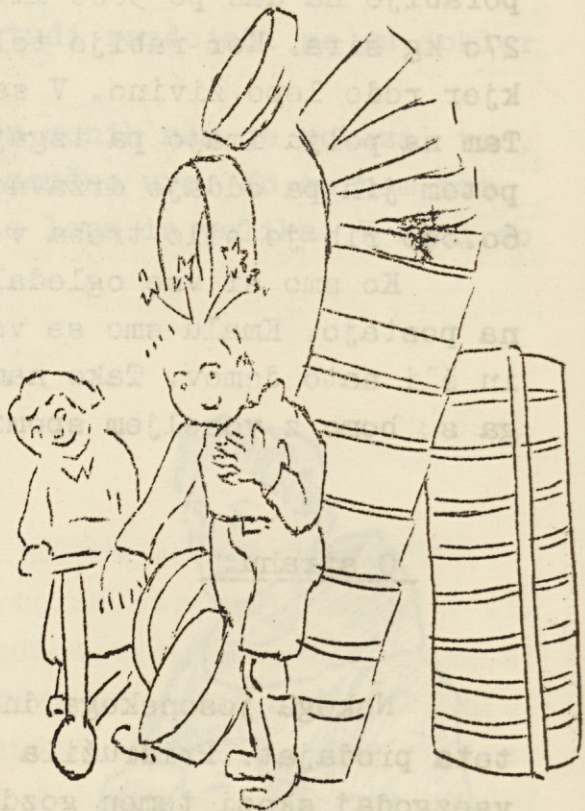
Iz mojega življenja.

Ivanc Jožko III.a.

Najsrečnejši dan sem doživel, ko sem prvikrat prejel Jezusa Kristusa v svoje srce.

Jaz zelo rad lovim klene v tolmunu. Kadar katerega vjamem, ga dam v posodo z vodo. Nekoč sem lovil ribe v zelo deroči vodi, pa me je voda odnesla. Za menoj je skočil Evgen kar v hlačah, me prijel za nogo in zvlekel na suho. Bil sem moker kot miš.

Nekoč sem se peljal z avtom, ki ga je vodil moj očka v Ortnek. Peljali smo suho robo. Pomagal sem nositi robo v vagon. Nesel sem 19 kg težak paket. Kar se zagunca kakih 20 sit. Jaz jih hitro primem, da ne bi padla. Kar naenkrat sem se znašel na tleh. Na glavo sem dobil veliko bunko. Vsi navzoči so se mi še smejali povrh.

D.L.

Iz otroških ust.

Kadar je hotela mama dokazati mali Mariji, da ji prav vsega ne verjame, jo je prišla za nosek in rekla: "Nos mi pravi, da lažeš."

Treba je bilo nesti plevicam južino. Mama ne ve natančno, koliko jih je na njivi in pošlje Marijo vprašat. Otrok med potjo do doma pozabi število, ki mu ga ženske tam povedo. Zdaj se postavi pred mamo in pravi: "Kar za nosek me primi, pa boš vedela."

